

Bạn muốn trở thành một tác giả Phật giáo? (P.1)

ISSN: 2734-9195 08:25 03/10/2025

Giai đoạn đầu tiên của xuất bản Phật giáo bắt đầu với những văn bản mang tính chính thống. Nhưng ngay cả khi ấy, văn hóa đại chúng vẫn chuyển dịch sang một xu hướng “tham lam là tốt” và “cái tôi là trên hết”, đậm chất tự do cá nhân.

Xuất bản Phật giáo có lịch sử lâu đời. Cuốn sách đầu tiên từng được in bằng kỹ thuật chữ rời chính là Kinh Kim Cang (Diamond Sutra), xuất bản tại Trung Quốc vào ngày 11 tháng 5 năm 868, sớm hơn Kinh Thánh Gutenberg (Gutenberg Bible) tới 587 năm.

Có lẽ, bạn đã từng thấy hình ảnh bộ Đại Tạng Kinh Triều Tiên (Tripitaka Koreana), một bản được khắc in thế kỷ XIII từ 81.258. Hoặc, bạn cũng có thể đã thấy những thư viện khổng lồ chất đầy Kinh điển và Luận thư trong các tu viện Tây Tạng. Văn hóa, sách điển trong Phật giáo có mối liên hệ vô cùng bền chặt!

Tuy nhiên, đó là chuyện của ngày xưa. Ngày nay, nhiều điều đã đổi thay. Mục tiêu của loạt bài này là làm sáng tỏ: điều gì đã thay đổi trong thế giới xuất bản nói chung, trong ngành xuất bản sách Phật giáo nói riêng; cách một tác giả Phật giáo có thể sử dụng hiệu quả các công cụ xuất bản hiện đại và đâu là những kỳ vọng hợp lý.

Ảnh tác giả cung cấp

Tôi đã làm việc trong ngành xuất bản từ thập niên 1970. Tôi cũng từng viết nhiều bài chuyên sâu về công nghệ xuất bản cho các tạp chí trong ngành và giảng dạy chương trình xuất bản tại một trường đại học trong sáu năm. Suốt 16 năm qua, tôi điều hành công ty xuất bản sách Phật giáo độc lập hàng đầu tại Canada. Để chuẩn bị cho loạt bài này, tôi đã tiến hành hơn 10 cuộc phỏng vấn với đồng nghiệp ở các nhà xuất bản Phật giáo khác, với chư tăng ni, tác giả, giáo sư và những người tự xuất bản. Ngoài ra còn là vô số cuộc trò chuyện về xuất bản cùng các phật tử trong nhiều năm qua.

Dưới đây là sáu chủ đề mà chúng ta sẽ cùng nhau khám phá:

- 1] *Vai trò đang thay đổi của Phật giáo trong xã hội phương Tây*
- 2] *Sự biến chuyển trong thực hành Phật giáo*
- 3] *Các loại sách Phật giáo và nhà xuất bản*
- 4] *Ngành xuất bản đang đổi thay*
- 5] *Thực tế của xuất bản Phật giáo*
- 6] *Cơ chế của xuất bản Phật giáo*

Hãy bắt đầu nào . . .

Vai trò đang thay đổi của Phật giáo trong xã hội phương Tây

Trong số mùa Thu năm 2024 của The Journal of Tibetan Literature, ông Nikko Odiseos, Giám đốc Shambhala Publications, đã viết bài phác họa về công ty như một lát cắt để nhìn vào thế giới xuất bản Phật giáo. Trong đó, Odiseos chỉ ra rằng Phật giáo đang suy giảm trong xã hội phương Tây.

Khi tôi trao đổi về điều này với Thiền sư Rafe Martin Roshi, người đã xuất bản qua nhiều nhà xuất bản Phật giáo, chúng tôi cùng nhìn lại một số nguyên nhân nội tại của sự suy giảm. Trở về thập niên 1970, khi ấy sách Phật giáo tại phương Tây còn rất hiếm. Mỗi cuốn đều tạo tác động mạnh mẽ như dòng nước xối xả từ vòi cứu hỏa, nội dung tập trung trong một phạm vi hẹp. Ngày nay, trong thời kỳ “hậu Karisma” của Phật giáo, phạm vi đã mở rộng, nhưng chiều sâu lại giảm. Dòng chảy lớn hơn, nhưng tác động của từng cuốn sách chỉ như những giọt nước lã tăn, khó lòng khiến người ta choáng ngợp.

Trao đổi với Arnie Kotler, người sáng lập Parallax Press và là nhà xuất bản của các tác phẩm Thiền sư Thích Nhất Hạnh, ông cười rằng vào năm 1970, có lẽ ông đã sở hữu gần như toàn bộ các sách Phật giáo bằng tiếng Anh hiện có. Ngày nay, bộ sưu tập ấy sẽ trở nên nhỏ bé đến mức không đáng kể trong một bối cảnh có tới hàng ngàn, hàng vạn đầu sách Phật giáo và “cận Phật giáo”.

Văn học Phật giáo phương Tây những năm 1960 từng là chỗ nương tựa cho nhiều người bất mãn với văn hóa chính thống. Đến thập niên 1970–1980, nhiều tác phẩm Phật giáo tập trung phê phán tinh thần tiêu thụ và vật chất chủ nghĩa, vốn là đặc trưng của thời đại. Khi thập niên 1980 khép lại, các chế độ độc tài dần biến mất. Năm 1992, Francis Fukuyama công bố cuốn The End of History and the Last Man (Nhà xuất bản Free Press), tuyên bố thắng lợi cuối cùng của chủ nghĩa tự do. Chúng ta tưởng như đang tiến tới một “thiên đường” hòa bình và thịnh vượng, nhanh hơn cả câu nói “trung tâm thương mại.” Nhiều người tin rằng Phật giáo sẽ tiếp tục phát triển mạnh mẽ. Không hẳn mọi người đều trở thành phật tử, nhưng chí ít cũng “Buddhist-ish” (hơi hướng Phật giáo). Những từ ngữ như Thiền (Zen), Nghiệp (Karma), Giác ngộ (Enlightenment), Thiền định (Meditation) dần len lỏi vào ngôn ngữ hằng ngày.

Giai đoạn đầu tiên của xuất bản Phật giáo bắt đầu với những văn bản mang tính chính thống. Nhưng ngay cả khi ấy, văn hóa đại chúng vẫn chuyển dịch sang một xu hướng “tham lam là tốt” và “cái tôi là trên hết”, đậm chất tự do cá nhân. Các bậc thầy Phật giáo đã đáp lại bằng cách tiếp cận tâm lý học phương Tây, diễn giải lại Kinh điển truyền thống trong bối cảnh mới. Tuy nhiên, đó vẫn

chỉ là một đối-thoại mang tính phản biện.

Bước nhanh tới hiện tại, tinh thần thời đại đã thay đổi hoàn toàn: từ lạc quan sang lo sợ, giận dữ và xung đột. Chủ nghĩa phi tự do và độc tài đang trỗi dậy. Những chân lý từng được xem là hiển nhiên nay chỉ còn là khẩu hiệu.

Các tác giả Phật giáo hiện nay phản ứng theo ba hướng rõ rệt:

Những người truyền thống: Các tác giả và nhà xuất bản này tập trung tiếp tục dịch thuật các văn bản Á Đông từ những thời kỳ trước, đồng thời cung cấp những nghiên cứu, bình giải học thuật về chúng.

Jeff Wilson, một vị giáo thọ Tịnh độ, giáo sư, tác giả của tám cuốn sách Phật giáo xuất bản bởi nhiều nhà khác nhau, đã đưa ra một hình ảnh súc tích nhất về sức hút của xu hướng này: nó mang lại chỗ nương tựa cho những ai nhận ra sự bất định của tương lai và tìm thấy an ổn trong các hình thức thực hành truyền thống – như một chiếc neo giữa cơn bão. Với một số người, đây chỉ là sự hoài niệm lãng mạn. Nhưng với những người khác, giá trị và lợi ích của truyền thống không phải là hóa thạch, mà được “hiện đại hóa có chọn lọc”.

Những người cải cách: Các tác giả và nhà xuất bản thuộc nhóm này tập trung vào điều được gọi là Phật giáo dẫn thân (engaged Buddhism). Trọng tâm của họ là đưa ra một góc nhìn Phật giáo trước các thách thức văn minh đương đại như: khủng hoảng khí hậu, phân biệt chủng tộc, chính trị giới, nghèo đói và tình trạng vô gia cư, chính sách năng lượng, văn hóa kỹ thuật số và trí tuệ nhân tạo,...

Tiến sĩ B. R. Ambedkar có lẽ là người tiên phong tiêu biểu nhất trong lĩnh vực Phật giáo dẫn thân, và sau ông, nhiều bậc thầy đã tiếp bước: từ Thiền sư Thích Nhất Hạnh đến Tỳ-kheo Bodhi, từ Joan Halifax Roshi đến Lama Rod Owens.

Tôi đã hỏi Tim McKee, giám đốc nhà xuất bản North Atlantic Books (NAB), một nhà xuất bản phi lợi nhuận mang tính xã hội, rằng ông có nhận được nhiều bản thảo về sách Phật giáo dẫn thân trong bối cảnh “đa khủng hoảng” hiện nay không. NAB, sau cùng, cũng chính là đơn vị xuất bản cuốn Radical Dharma: Talking Race, Love, and Liberation (2016) của angel Kyodo williams, Lama Rod Owens và Jasmine Syedullah.

McKee cho biết NAB lựa chọn cách nhìn dài hạn. Họ muốn xuất bản những cuốn sách có thể vẫn được đọc sau 20 năm, thay vì chỉ phản ứng tức thời trước khủng hoảng hiện tại. Tương tự, Thiền sư Rafe Martin Roshi cho rằng Phật giáo dẫn thân chỉ là một nhánh nhỏ trong dự án cốt lõi của Phật giáo: đó là trở thành một con người trưởng thành. Chỉ riêng việc hiện hữu trong đời sống này đã là một sự

dẫn thân.

Những người dung hòa: Nhóm tác giả và nhà xuất bản này tập trung trình bày những sự thật dễ tiếp cận từ góc nhìn Phật giáo, nhằm nâng cao chất lượng đời sống hằng ngày, mà không đòi hỏi người đọc phải “trở thành phật tử”.

Kho tàng sách thuộc xu hướng này rất phong phú, trải dài từ chánh niệm, tâm lý học, sức khỏe tinh thần, phát triển bản thân, cho đến nghệ thuật sống hạnh phúc.

Hai tạp chí Phật giáo lớn tại Bắc Mỹ, Lion's Roar và Tricycle, đều đăng tải các bài viết đại diện cho cả ba xu hướng nói trên, đồng thời thừa nhận rằng khoảng một nửa độc giả của họ không phải Phật tử. Đối với nhóm độc giả này, chính các bài viết, khóa học, và sự kiện trực tuyến mang màu sắc “dung hòa” đã mở cánh cửa chào đón đến với 84.000 pháp môn.

Xuất bản và sự kiến tạo Phật giáo phương Tây

Vai trò thay đổi của Phật giáo trong xã hội phương Tây cũng chịu ảnh hưởng trực tiếp và tương tác mạnh mẽ từ sự tiến hóa của ngành xuất bản.

Trong thông báo của một hội thảo chuyên đề kéo dài một ngày với chủ đề “Marketing the Dharma: The Publishing Industry and the Western Construction of Buddhism” (Tiếp thị Pháp: Ngành xuất bản và sự kiến tạo Phật giáo phương Tây), do Chương trình Nghiên cứu Phật học của Đại học Michigan phối hợp cùng hiệu sách Shaman Drum (Ann Arbor) tổ chức năm 1998, ban tổ chức đã nêu: *“Việc viết và xuất bản nay không còn nhất thiết là công việc của tăng sĩ, hay thậm chí của những người có cam kết sâu sắc với Phật giáo. Chính khái niệm ‘là một phật tử’ giờ đây không còn được xác định bởi các vị Tăng học giả, mà bởi các nhà xuất bản - những người quyết định cái gì sẽ được in và cách thức tiếp thị ra sao. Ngành xuất bản hiện đại đã biến kinh điển thành sách bán chạy, biến Tăng sĩ thành những biểu tượng truyền thông, và biến đệ tử thành người tiêu dùng”.* (H-Net)

Trong một bài viết phản ánh về hội thảo này, đăng trên The Journal of the International Institute (1999) với tựa đề “The Publishing Industry and the Western Construction of Buddhism: Marketing the Dharma”, tác giả Bonnie Brereton ghi nhận: *“Chủ đề và các giả định tổ chức hội thảo đã gợi nên phản ứng mạnh mẽ từ phía các nhà xuất bản. Một số người cảm thấy bị xúc phạm bởi giọng điệu có phần gây tranh cãi của tờ thông báo, và xem đó như một lời phê phán ngành xuất bản hiện đại”.*

Bà cũng chỉ ra thêm: *“Ban tổ chức hội thảo còn bị cáo buộc là đã nhằm lẫn giữa lịch sử truyền lưu Kinh điển Phật giáo với các ấn phẩm viết về Phật giáo và thực hành Phật giáo”*. (The Journal of the International Institute)

Như chúng ta thấy, mối quan hệ đầy căng thẳng giữa người thực hành và giới xuất bản chưa bao giờ thiếu những tranh luận và bất đồng.

Trong Phần Hai của loạt bài khám phá thế giới xuất bản Phật giáo đương đại, chúng ta sẽ đi sâu hơn vào cách mà thực hành Phật giáo và ngành xuất bản Phật giáo đã cùng tiến hóa trong hai thập kỷ qua.

(Còn tiếp...)

Tác giả: **John Harvey Negru**/Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn: buddhistdoor.net